

163432
20-7-65

cc: alle Ministers

B.

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

's-GRAVENHAGE

m.
v.B.

MR 20 September 1965/7
Besproken

Zijner Excellentie
de Minister-President,
Voorzitter van de
Raad van Ministers.

Directie/Afdeling: ~~XXXXXXXXXX~~ DGES

Datum: 19 juli 1965

Onderwerp: Coördinatie EEG-beleid

Kenmerk: 114125

Foto-no: F/7961/65

Hoewel ik niet geloof dat de problematiek rondom de coördinatie van het Europees beleid kan worden opgelost door het uitwisselen van nota's, meen ik dat de brief van onze Ambtgenoot van Economische Zaken dd. 8 juli 1965, no. GS 11059 niet zonder schriftelijke reactie mijnerzijds kan blijven. Ik zal mij echter tot de bespreking van enige hoofdpunten uit die brief beperken en voorts een concreet voorstel doen voor een regeling.

Ik kan het eens zijn met de stelling van mijn ambtgenoot van Economische Zaken dat een fundamentele herziening van de bestaande regelingen zodanige gevolgen zou hebben ten aanzien van de Ministeriële verantwoordelijkheid, dat zij niet tijdens de duur van een zittend kabinet tot stand kan worden gebracht. Twee vragen kunnen in dit verband worden gesteld:

- a) Zou het niet de taak zijn van het huidige Kabinet om een onderzoek te doen instellen naar de vraag of een volgend Kabinet wèl fundamentele wijzigingen in de bestaande regelingen zou moeten aanbrengen? Wellicht zou aan enkele personen van groot gezag en met bestuurservaring een opdracht gegeven kunnen worden een dergelijk onderzoek in te stellen.
- b) Wat zijn de bestaande regelingen? De Minister van Economische Zaken verwijst hiervoor naar de - aangevulde - instructie voor het Directoraat-Generaal voor de BEB, naar latere kabinetsafspraken en naar het feit dat de Minister van Economische Zaken het voorzitterschap van de Coördinatie Commissie uitoefent, de Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken plv. voorzitter is en ondergetekende als hoofd optreedt van de Ministeriële delegatie bij Raadsvergaderingen van de EEG. Ik meen echter, dat het voor een goed

- begrip -

1
19 juli 1965
114125

begrip van het onderhavige vraagstuk nuttig kan zijn om dit beeld te completeren door een korte uiteenzetting van de rol die mijn Departement tot nog toe bij de EEG-beleidsvorming heeft gespeeld.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft van de inwerkingtreding van het EEG-Verdrag af een algemeen coördinerende taak vervuld ten aanzien van de beleidsvorming in Den Haag. Dit vond o.m. erkenning in het feit dat het interdepartementale vooroverleg over de aan de Permanent Vertegenwoordiger te verstrekken instructies door Buitenlandse Zaken wordt geleid, dat alle instructies aan de Permanente Vertegenwoordiging van Buitenlandse Zaken uitgaan, dat het Secretariaat van de Coördinatie Commissie voor Europese Integratie- en Associatieproblemen in handen is van Buitenlandse Zaken (voorbereiding nota's, toezending conclusies aan de R.E.Z. etc.), dat Buitenlandse Zaken zorgt dat het interdepartementaal samengestelde jaarverslag voor het Parlement tot stand komt etc. Deze algemeen coördinerende functie wordt ook door het Parlement erkend, hetgeen herhaaldelijk bij de discussies is gebleken en bijv. ook uit het feit dat de openbare behandeling van het jaarverslag over de Europese Gemeenschappen plaats vindt in de Begrotingscommissie voor Buitenlandse Zaken van de Tweede Kamer.

Het voorgaande houdt niet in dat door Buitenlandse Zaken verlangd werd of wordt het voorbereidende werk geheel in eigen hand te centraliseren; in tegendeel, van de aanvang af zijn andere Ministeries ten aanzien van afgeronde onderdelen van technische aard zelf coördinerend opgetreden, waarbij Buitenlandse Zaken zich liet vertegenwoordigen. Nog minder is het ooit de bedoeling geweest om de eigen verantwoordelijkheid van iedere bewindsman voor de beleidsaspecten die hem in het bijzonder regarder te ontkennen of in te korten. De coördinerende taak van Buitenlandse Zaken is uitsluitend gericht geweest op de handhaving van de eenheid van het Nederlands beleid dat in Brussel wordt uitgedragen en een toetsing van dit beleid aan de algemene Europese politiek van de Regering. Daarnaast heeft Buitenlandse Zaken uiteraard nog, evenals andere Ministeries, een eigen taak ten aanzien van het beleid dat rechtstreeks onder dit Departement ressorteert.

De noodzaak tot evengenoemde handhaving van de eenheid van beleid wordt eveneens door de Minister van Economische Zaken in zijn brief erkend, waarbij echter onderscheid gemaakt wordt tussen eenheid van (buitenlands) politiek- en van economisch beleid, waarvan de zorg respectievelijk aan de Minister van Buitenlandse Zaken en van Economische Zaken zou zijn toevertrouwd. Laatstgenoemde zou uit dien hoofde

2
19 juli 1965
114125

belast moeten zijn met de coördinatie van de uitvoering van het Verdrag, "wat zijn economische - niet dus institutionele - aspecten aangaat".

Afgezien van de vraag of de eenheid van beleid wordt bevorderd door dit soort splitsingen in verantwoordelijkheid - ik beantwoord deze vraag persoonlijk ontkennend - meen ik te moeten opmerken dat m.i. de niet-institutionele aspecten van de uitvoering van het Verdrag het arbeids-terrein waarmede de Minister van Economische Zaken in Nederland is belast, in belangrijke mate te buiten gaan. Van een coördinerende taak van de Minister van Economische Zaken ten behoeve van de eenheid van het economisch beleid in Nederland is, meen ik, nimmer sprake geweest, zodat honorering van de claim voor wat betreft het EEG-beleid in feite een fundamentele herziening van de bestaande regelingen zou inhouden.

Het lijkt mij dan ook verre de voorkeur te verdienen de lijn door te trekken welke sinds 1958 is gevolgd, zoals deze hierboven (pag. 2) werd uiteengezet. Vooropgesteld zij, dat naar mijn oordeel de moeilijkheden die in de praktijk zijn gerezen niet zozeer betrekking hebben op de taakverdeling tussen mijn Ambtgenoot en mijzelf, doch veeleer op die van onze beide apparaten. Deze moeilijkheden zijn voornamelijk te wijten aan het feit dat het Statuut van het Directoraat-Generaal van de Buitenlandse Economische Betrekkingen aan de BEB eveneens een coördinerende functie toekende ten aanzien van het "buitenlandse economische beleid van Nederland". Dit statuut is nimmer aangepast aan de door de EEG gewijzigde situatie die een omvorming en aanpassing van vele aspecten van het Nederlands maatschappelijk bestel noodzakelijk maakt teneinde zo goed mogelijk deel te kunnen uitmaken van een nieuwe organisatie waarvan karakter en positie in de wereld nog grotendeels moeten worden bepaald. De moeilijkheden tussen de BEB en het Directoraat-Generaal Europese Samenwerking van mijn Departement doen zich o.m. herhaaldelijk voor ten aanzien van associaties van derde landen met de EEG. De hiervoor door onze Ambtgenoot van Economische Zaken gesuggereerde regeling lijkt mij echter niet passen in de algemene oplossing die ik thans aanbeveel.

Deze oplossing gaat, zoals gezegd, uit van de ontwikkeling sinds 1958 en is voorts gebaseerd op de punten die tijdens de formatie van dit Kabinet op 11 april onder agendapunt 6 werden voorgesteld, voorzover deze punten thans relevant zijn. Hierbij wordt er van uitgegaan dat de bestaande regelingen voor wat betreft Euratom en EGKS ongewijzigd gehandhaafd blijven, met dien verstande dat het vraagstuk van de fusie van de Gemeenschappen onder de coördinerende taak van Buitenlandse Zaken valt.

De punten van 11 april volgende, kom ik tot de navolgende conclusies:

- I. "Deze verantwoordelijkheid (voor het totale Europese beleid) brengt mede dat de coördinatie van het Europees (en het gehele buitenlandse) beleid berust bij de Minister van Buitenlandse Zaken" (Punt 3 van 11 april).

Dit impliceert het volgende:

- a) Buitenlandse Zaken voert de "regie" en stelt dus ook in concrete gevallen vast welke instantie zich ten aanzien van een bepaald vraagstuk zal belasten met de interdepartementale voorbereiding van de beleidsvorming. Dit betekent dus niet dat Buitenlandse Zaken alle interdepartementale vergaderingen zou moeten organiseren en leiden. Wel wordt reeds nu vastgesteld dat de interdepartementale voorbereiding van de beleidsvorming voor wat betreft de buitenlandse betrekkingen van de EEG onder leiding zal staan van Buitenlandse Zaken, voorzover althans niet van de aanvang af vaststaat dat deze betrekkingen gegoten zullen worden in de vormen voorzien in de artikelen 111 e.v. van het EEG-Verdrag (tarief- en handelsakkoorden).
- b) De interdepartementale Raad voor de handelspolitiek zal geen EEG-vraagstukken behandelen.
- c) Aangezien de coördinatie voor Benelux-aangelegenheden bij Economische Zaken berust en de Benelux zich met EEG-zaken bezig houdt, zal de volgende regeling getroffen worden teneinde de coördinerende taak van Buitenlandse Zaken ten aanzien van EEG-aangelegenheden onverkort te handhaven:
 - 1) Het Nederlandse standpunt dat bij voorkomende gevallen ten aanzien van EEG-vraagstukken in de Benelux zal worden ingenomen, dient te worden bepaald overeenkomstig de voor alle EEG-aangelegenheden geldende procedures;
 - 2) Over de agenda van de Commissie BEB van de Benelux vindt voorafgaand overleg met Buitenlandse Zaken plaats;
 - 3) Een vertegenwoordiger van Buitenlandse Zaken voert het woord in de Benelux-organen inzake aangelegenheden waarvoor Buitenlandse Zaken primair verantwoordelijk is (zie met name hierboven onder a).
- d) De formele ambtelijke besprekingen met derde landen, die hetzij in Benelux-verband hetzij bilateraal over EEG-aangelegenheden worden gevoerd - en ik denk

4
19 juli 1965
114125

hierbij ook aan het overleg dat de Benelux-landen met Engeland voeren over EEG-aangelegenheden in het Anglo Benelux Comité - zullen onder leiding staan van Buitenlandse Zaken.

- e) Het contact met de buitenlandse diplomatieke vertegenwoordigingen te 's-Gravenhage zal primair door Buitenlandse Zaken worden gevoerd.

II. "De Minister c.q. de Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken dient derhalve ook op te treden als Voorzitter van de Coördinatie Commissie voor Europese Integratie- en associatie-problemen. Het Departement van Buitenlandse Zaken zorgt voor een doelmatige voorbereiding van de vergaderingen der Commissie" (Punt 4 van 11 april).

Het voorzitterschap van de Coördinatie Commissie zal een punt van nader overleg tussen de Ministers moeten zijn.

De verantwoordelijkheid van Buitenlandse Zaken voor deze doelmatige voorbereiding kan alleen worden waargemaakt indien dit Departement tijdig wordt ingeschakeld bij het overleg over - c.q. de opstelling van nota's voor de Coördinatie Commissie. Aan de besprekingen in de Coördinatie Commissie zal als regel interdepartementaal overleg voorafgaan. Hiervoor geldt de regeling onder I a) hierboven. De diensten van Buitenlandse Zaken stellen in overleg met de voorzitter de agenda voor de vergaderingen op

III. "Het contact met buitenlandse posten over Europese Zaken (en over buitenlandse aangelegenheden in het algemeen) dient te lopen via het Departement van Buitenlandse Zaken" (Punt 5 van 11 april).

De laatste jaren wordt het contact met de Nederlandse posten in het buitenland ook onderhouden via de zgn. handelsraden-bijeenkomsten, waartoe een groot aantal leden van de buitenlandse dienst door de BEB worden uitgenodigd. Aangezien dit overleg de laatste tijd vrijwel uitsluitend over EEG-vraagstukken gaat en bovendien over zaken waarvoor Buitenlandse Zaken primair verantwoordelijk is, dient een regeling getroffen te worden op grond waarvan Buitenlandse Zaken voor wat laatstgenoemde punten betreft de mogelijkheid krijgt de handelsraden voor te lichten. Voor wat betreft de schriftelijke contacten met de posten zou ik eventueel een uitzondering willen maken voor die onderwerpen die vallen onder artikel 111 e.v. van het EEG-Verdrag (tarief- en handelsakkoorden).

5
19 juli 1965
114125

- IV. "De Nederlandse Missie te Brussel coördineert alle contacten daar ter plaatse met de Europese Gemeenschappen. Als regel zullen ambtenaren van de Permanent Vertegenwoordiging ook in de werkgroepen voor Nederland optreden" (Punt 6 van 11 april).

Wellicht is nader overleg in de Ministerraad over dit punt gewenst.

Naar mijn mening zou een regeling als hierboven uiteengezet, in afwachting van meer fundamentele wijzigingen die bij een volgende Kabinetsformatie aan de orde kunnen worden gesteld, het mogelijk maken om de moeilijkheden die in het verleden zijn gerezen te voorkomen en tot een betere interdepartementale samenwerking te komen.

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,

w.g. J.Luns